

Градска управа Града Ваљева			
-Писарница-			
Примљено 28 NOV 2022			
Орган	Орг јед	Број	Година
	07		10 33
[PRIMEDBE/KOMENTARI PKV2022-2027]			

Datum: 28.11.2022

Grad Valjevo, Karađorđeva 64

Organizacija iRevolucija, Vladike Nikolaja 54, 14000 Valjevo

Predmet: Primedbe i komentari nacrtа Plana kvaliteta vazduha 2022-2027

O donošenju PKV2022-2027

Nacrt Plana kvaliteta vazduha 2022-2027, istaknut 27. oktobra 2022. godine na sajtu grada Valjeva, dva dana pre održavanja najvećeg klimatskog događaja u zapadnoj Srbiji, ali i na svetu, Climathon, nije trebao da dobije radni naziv PKV 2022-2027 i za to postoje dva važna razloga:

1. Davanje legitimiteta entitetima koji su učestvovali u izradi nacrtа PKVa pri kršenju zakonskih regulativa u kojoj ne postoji odgovornost za nečinjenje za period od godinu dana;
2. Elaboriranje minimum 242 prevremene smrti u gradu Valjevu za isti period koliko je potrebno da se donese nacrt PKVa.

Ova dva primera ukazuju na nesposobnost institucije GU Valjeva sa ugovaračima da u svojim redovnim procedurama, koja se dešavaju najblaže rečeno jednom u 5 godina, ne postupi u skladu sa zakonom i ne postupi u interesu građana koji umiru od lošeg kvaliteta vazduha i trpe teške posledice po zdravlje koje su nepovratne.

242 prevremene smrti građana Valjeva svake godine, po izveštaju Svetske Zdravstvene Organizacije za 2019. godinu - referentna godina bez prisustva pandemije virusa covid19, koja je dodatno zakomplikovala zdravstvene procene u sredinama poput Valjeva, ukazuju da je morbiditet ali i mortalitet neophodno dovesti u vezi sa kvalitetom vazduha, jer sredine poput Valjeva imaju višu stopu mortaliteta čak do 20%. Istovremeno, nedavno istaknut Izveštaj Agencije za zaštitu životne sredine iz 2021. godine nedvosmisleno ukazuje da je grad Valjevo najugroženiji zbog **prekoračenja prisutnosti PM10 čestica** kroz dve vrste monitoringa, onu koju sprovodi Zavod za javno zdravlje Valjevo (174 dana) i koju je sprovodila u prethodne dve godine privatna kompanija Institut za Vatrogas (152) iz Novog Sada. U istom periodu, GU Valjeva i CIP su doneli odluku da pomere izradu PKVa i da donesu "nacrt" godinu dana kasnije, za koji smatramo da nije utemeljen i kao njegov prethodnik neće doneti ikakav pomak ukoliko implementacija ne bude

jasno i precizno projektovana, što prethodni jasnom i preciznom postupku izrade PKVa. Ne postoje proverive ciljane vrednosti kao ni indikatori koji ukazuju na ostvarenje istih.

Naviknuti na odsustvo neophodnog činjenja od strane GU Valjeva u prethodne dve godine, iRevolucija je ipak inicirala niz preporuka i sprovela samoinicijativno rešenja koja se tiču kv. Vazduha - od monitoringa kvaliteta vazduha do direktne participacije u vezi smanjenjem aerozagađenja - i tada ne samo da nije naišla na reakciju od donosioca odluka, već i uzimanjem učešća na javnim raspravama za nacrt budžeta, dve godine za redom - nikada nije dobila odgovor.

Mada, pohvalno je što su u Nacrt uvršteni rezultati izveštaja Nacionalne Ekološke Asocijacije, što je kvalitetno izrađen prikaz klimatskih karakteristika sa meterološkim pokazateljima, istaknuti rezultati monitoringa u prethodne 4. godine. Vrlo je pohvalno što je najveći pojedinačni zagađivač prepoznat u novom Nacrtu kao i istraživanje koje je sprovedeno na teritoriji grada Valjeva, pod pretpostavkom da svi rezultati nisu detaljni prikazani, ali oni koji jesu, ne odstupaju previše od istraživanja RES fondacije tri opštine među kojima je i Valjevo, iz 2020. godine. Istovremeno, prepoznat je uticaj postrojenja iz okruženja čiji rad može imati uticaj na Planom obuhvaćenom području. Ipak, i pored svih unapređenja u odnosu na prethodno donet PKV, nacrt novog PKVa ne daje jasne pokazatelje koji se odnose rezultat njegovog učinka.

Organizacija iRevolucija smatra da Nacrt PKV2022-2027 **ne treba da dobije saglasnost od nadležnog Ministarstva** dok predložene mere ne pretrpe radikalne izmene koje su utemeljene, jer izneti zaključci kao i predlozi ne mapiraju kvalitetna rešenja prema izvorima zagađenja u kratkoročnom periodu ali i narednih 5 godina, koja treba da budu proizvod evaluacije prethodno donetog PKVa, uključujući kvalitetno izrađenu procenu trenutnog stanja (što je delimično urađeno) sa vrlo jasnim ciljanim vrednostima za narednih 5 godina.

iRevolucija ističe izostanak participacije GU Valjeva na projektu Zelena agenda u Srbiji koji sprovodi Vlada Republike Srbije na kojoj je **participiralo 17 opština** i na kojoj predstavnici svih lokalnih samouprava usavršavaju svoja znanja i veštine u planiranju, kreiranju i implementaciji akcionih i kratkoročnih akcionih planova ali i temeljnom pristupu izrade Plana kvaliteta vazduha. iRevolucija smatra da je najvažniji pristup za usvajanje kvalitetnog PKVa učešće na prvom sledećem pozivu u okviru projekta Zelena agenda u Srbiji

Detaljni komentari na mere predložene u opštem delu PKVa, akcionom planu kao i kratkoročnom akcionom planu

Mera: *Gašenje kotlarnica*

Komentar: Odrediti **precizne indikatore** koji su proverivi na osnovu unapred definisanog vremenskog roka. Odrediti jasnu projekciju **broja kotlarnica** u očekivanim rezultatima, vrstu i poziciju kotlarnica koje će se ugasiti- preći na daljinski sistem grejanja. Potrebno je definisati primarne ciljne grupe pri zameni kotlarnica i kvalitetno odrediti kriterijume. Primer, zamena kotlarnica pored pojedinačnog najvećeg zagađivača neophodno je da ima prioritet u odnosu na kotlarnicu na periferiji grada. Sa tim u vezi, neophodna je jasna geo-lokacijska projekcija kako bi najugroženiji, tamo gde je vazduh najzagađeniji, a to su: Novo naselje, Peti Puk, Milorada Pavlovića, Milivoja Bjelice, Zbratimljeni gradovi, Kolubara 2, kao i sve pozicije do, i uključujući Gorić. Indikativna merenja su ukazala da se na tim pozicijama, kao i na mernom mestu Tešnjar, beleže najveće koncentracije **PM10** čestica iz individualnih ložišta. Dodatno, obezbediti sredstva za sufinansiranje, poput Javnog poziva 2022 - Za smanjenje aerozagađenja, na kom su fizički subjekti participirali sa **30%** od ukupne vrednosti zamene kotlarnice prelaskom na biomasu. Neophodno je povećati prisutnost objava u medijima, kao i na vidljivosti Javnih poziva kako bi participirao što veći broj građana.

Mera: *Unapređenje postojećeg sistema zagrevanja objekata individualnog stanovanja (privatne kuće)*

Nejasno je šta predstavljaju objektivne procene i o kojim energentima se radi. Prema podacima dobijenim u kampanji Potpiši Prodiši od organizacije Srbija u Pokretu i partnerske organizacije iRevolucija, u Valjevu, kao i u ostatku Srbije od ukupnog aerozagađenja do 70% može dolaziti iz individualnih ložišta. Daljim segmentiranjem, u Valjevu je prisutna je upotreba isuviše vlažnog drveta kao i sirove Kolubare i ne postoje jasne projekcije o kojim količinama/broju domaćinstava se radi. Istraživanje koje je sprovedeno za potrebe kreiranja Plana ne poklapa se sa rezultatima istraživanja RES fondacije koja je u saradnji sa CESIDom sproveda u 2020 godini, za tri grada, među kojima je i grad Valjevo.

Konzumacija drveta kao energenta nije u skladu sa upotrebom, na primer u Nemačkoj, u kojoj je zabranjena upotreba drveta za ogrev ukoliko je vlažnost drva **iznad 20%**.

Komentar: Neophodno je vršiti pojačanu edukaciju prema fizičkim subjektima o upotrebi sirovog lignita/Kolubare i posledicama upotrebe i negativnog uticaja na životnu sredinu i zdravlje meštana Valjeva, kao i vlažnosti drveta tokom 2023-2024 godine, kao i konzumacije drveta čija je vlažnost iznad 20% uz kontinuirani inspekcijski nadzor koji će imati svoja saopštenja u javnosti o učinku u prethodnom kvartalu/godini. S obzirom da organizacija iRevolucija kontinuirano dobija poruke u poslednjih dve godine u spaljivanju toksičnih vrsta energenata kako u individualnim ložištima tako i na otvorenim područjima ali i industrijskim postrojenjima - pritom, broj kaženjenih po izveštajima istaknutim na sajtu grada Valjeva jednak nuli.

Mera: *Upotreba obnovljivih izvora energije kroz korišćenje solarnih panela i geotermalne energije*

Nejasni su kriterijumi zbog kojih se ova mera predlaže nisu jasni vremenski rokovi, da li su kontinuirani i koliko će iznositi finansijske projekcije po godini. Očekivani rezultat smanjivanja broja individualnih ložišta nije definisan kroz realizovan broj subvencija.

Mera: *Unapređenje energetske efikasnosti porodičnih kuća, stanova i stambenih zgrada*

Obrazloženje: Osim što su neutemeljeni kriterijumi koji se sprovode u sklopu Javnih poziva za energetske efikasnost, učestalost prijave na Javni poziv je ohrabrujuć, tokom prve implementacije iz 2021. godine je bio opravdan, ali se tek sad privodi kraju. U 2022. Godini ni jedan Javni poziv koji je sproveden prema privrednim subjektima nije realizovan pravovremeno.

Komentar: Povećati budžet za 100%, sa sadašnjih **60 mil na 120 miliona dinara** uključujući jednaku participaciju nadležnih Ministarstava i GU Valjeva od po 25% i 50% prema fizičkim subjektima. Informisanost građana neophodno je da bude pravovremena, minimalni vremenski interval informisanja na svima kanalima komunikacije i medijima u lokalnoj sredini, oba puta, ne sme biti ispod 30 dana. Istovremeno, Javne pozive plasirati pravovremeno za prijavu u sličnom godišnjem vremenskom intervalu, primeri april/novembar, za vreme trajanja PKVa 2022-2027, svake godine.

Mera: *Podizanje svesti o značaju energetske efikasnosti Kroz manifestacije radionice i edukativne aktivnosti podići svest građana o značaju energetske efikasnosti.*

Komentar: Mera je neodređena, ne zna se ko će izvršiti ovu uslugu, pod kojim kriterijumima, koje su reference edukatora, niti je jasno o kojim vrstama manifestacija, radionica ili edukativnih aktivnosti. Ne postoje jasne procene da li građani Valjeva poseduju izgrađenu svest i u kojoj meri kao ni ciljna grupa kojoj je mera upućena. Istovremeno ne postoje finansijske projekcije za implementaciju mere.

Mera: *Unapređenje energetske efikasnosti u sistemu javne rasvete*

Komentar: Odrediti prioritet meri i u skladu sa tim je realizovati. Iako jeste velika količina utrošene energije kroz javnu rasvetu ona ne predstavlja izvor aerozagađenja u Valjevu niti se električna energija proizvodi u Valjevu iz koje dolazi. Finansijska sredstva za realizaciju ove mere usmeriti ka rešavanju problema izvora zagađenja i zatim realizovati ovu meru.

Mera: *Smanjenje emisija zagađujućih materija iz industrijskih postrojenja*

S obzorim da mera u svojim aktivnostima ne prepoznaje definisanje aktivnosti redovnog inspeksijskog nadzora, niti je jasan preduslov koji se definiše sa pojmom "adekvatan", rok za realizaciju ograničen, iako je poznato da HK Krušik, npr. Zagađuje i u letnjem periodu, nedefinisani očekivani rezultati kao i okvirni broj inspeksijskog nadzora, nemoguće je tumačiti rezultat koji treba da proizađe iz ovakve postavke mere.

Ministarstvo odbrane je odgovorno za nadzor nad poštovanjem svih zakona o zaštiti uključujući i zaštitu životne sredine. S obzirom da u ukupnoj količini aerozagađenja u Valjevu najviše utiče HK Krušik sa učešćem između 20-25%, entiteti Ministarstvo Odbrane, Grad Valjev, Ministarstvo za zaštitu životne sredine, Agencija za zaštitu životne sredine i HK Krušik, neophodno je da razjasne nadležnosti i pouke građana o tome ko je taj koji nadzire HK Krušik, a ko nadzire druge povodom zaštite životne sredine.

Mera koja nije usmerena ka najvećem pojedinačnom zagađivaču i snižavanju emisije zagađenja koje dolaze iz HK Krušika se smatra irelevantnom.

Мера: *Израда и вођење Локалног регистра извора загађивања животне средине применом информационих технологија*

Komentar: Nisu jasno o kom broju zaposlenih i dodatno angažovanih stručnjaka za primenu informacionih tehnologija. Nejasna je i o kojoj tehnologiji je reč. Nema procene očekivanog rezultata. Lokalni registar izvora zagađenja treba da prethodi donošenju PKVa.

Mere predviđene za dostizanje specifičnog cilja: Smanjenje aerozagađenja od saobraćaja

Mera: *Izrada strateških dokumenata, projekata i studija*

Komentar: Na nivou Srbije saobraća je se ne smatra primarnim izvorom zagađenja vazduha, sa svojim **učešćem između 3-7%** (do 13% najviše). Iako nije primarni izvor emisije zagađenja u zimskom periodu u Valjevu, kada vazduh ne cirkulira zbog geografskog položaja grada i ruže vetrova, ova mera treba da se sprovodi tako da ne opterećuje finansijske i ljudske resurse GU Valjeva koji su vrlo uski i mogu dovesti do slabe realizacije izrade dokumenata, pogotovu implementacije što je bio slučaj sa prethodno donetim PKVa.

S obzirom na istaknutu važnost Mera koje se tiču saobraćaja, organizacije i smanjenje putničkih vozila, nedostajuće putne infrastrukture, infrastrukture za električna vozila kao i bicikle i favorizovanje pešačkih šetnji - organizacija iRevolucija ulaže primedbu na pomeranje prioriteta realizacije mere, s obzirom da su izvori zagađenja vazduha u Valjevu kao primarni individualna ložišta koja koriste **sirovu Kolubaru (lignit)** kao i vlažnost drveta koja **premašuje 20%** i tercijarno, ne najmanje važno, zagađenje koje dolazi iz **najvećeg pojedinačnog zagađivača** u Valjevu - HK Krušik upotrebom sirove Kolubare (lignita) 3-5 tona po času, kao i upotrebu mazuta 3 tone po danu.

Pod istim smatramo i da sledeće predložene mere:

- 6.1 Смањити притисак саобраћаја на квалитет ваздуха у граду;
- **6.2** Повећање квалитета јавног превоза
 - Обнова возног парка такси возила;
 - Обнова возног парка приватних возила;

Ne bi trebale da imaju prioritet, dok 6.2 meru smatramo irelevantnom za postizanje ikakvog efekta u Valjeva koji će doprineti minimalno 1% poboljšanju kvaliteta vazduha, što ukazuju istraživanja RES fondacije kada je ekonomski status građana u pitanju, broju i starosti vozila kao i goriva koja su u upotrebi.

Mere predviđene za dostizanje specifičnog cilja: *Unapređenje postojećeg načina upravljanja komunalnim otpadom u cilju smanjenja zagađenja vazduha*

Komentar: Ne postoje procene ili studije koje govore o udelu upravljanja komunalnog otpada na kvalitet vazduha u Valjevu, kao i ni štetu koju izaziva gradska deponija koja se nalazi uz naselja Beloševac, Kolubara 1 i Petnica. Ne postoje vanredna merenja koja su sprovedena za vreme požara na deponiji iako po

istraživanjima UNa se radi o najtoksičnijem vazuhu na planeti. Sa tim u vezi, mera ne poseduje jasne kriterijume na koji se problem odnosi i koji problem rešava. Ukoliko se smatra da je požar gradske deponije beležen bilo kojom vrstom monitoring mreže, takvi podaci ne postoje. Istovremeno zagađenje sa gradske deponije, primarno, dolazi u letnjem periodu, dok Valjevo ima najveći problem kvaliteta vazduha u zimskom periodu.

Zaključak: Iako sve predložene mere koje su istaknute u Nacrtu ukazuju na probleme vezane za otpad, za sad ne postoji dokazana korelacija između kvaliteta vazduha i rešenje koje treba da bude produkt mera. Sa tim u vezi, predložene mere nemaju utemeljenje. Izveštaji inspekcije za zaštitu životne sredine u Valjevu ukazuju da je svake godine bilo više stotina prijava, ali nema sankcionisanih.

Mera: *Povećanje inspeksijskog nadzora poljoprivrednih površina*

Komentar: Mera primarno pogađa najugroženije ciljne grupe pre svega žitelje seoskih naselja bez prethodnog upozorenja ili edukativnog pristupa. Nedovoljna informisanost meštana u selima o spaljivanju otpada kao i ostataka od poljoprivrednih kultura je primarni problem koji ima negativne posledice po zdravlje i životnu sredinu, dok istovremeno elaborira postupke u gusto naseljenim područjima, čak i na parcelama koje pripadaju vlasništvu grada i državnih institucija od odgovornosti. Predstavnici iRevolucije su ukazivali u prethodnim godinama na ovakva dela. Istovremeno, ne postoje kvalitetno izrađeni indikatori niti ciljane vrednosti koji donose rezultat i u kojoj meri, s obzirom da se spaljivanje ostataka od poljoprivrednih kultura izvršava u seoskim naseljima gde pretežno se ne beleže visoke koncentracije zagađenja, što ukazuje indikativno merenje u selu Radobić, pored Mionice, ali na zagađenost vazduha u zimskom periodu utiče spaljivanje drveta čija je vlažanost iznad 20%.

Mera: *Ozelenjavanje grada Valjeva*

Komentar: Nejasno upotrebljen termin "poznato je da su šume jedan od najvećih..." nam ukazuje da aktivnostima vezanim za ozelenjavanja grada Valjeva nije posvećeno dovoljno pažnje. Poučeni iskustvom u prethodnim godinama, kada su Ministarka Irena Vujović i Gradonačelnik Lazar Gojković najavili zajednički projekat Ministarstva i Grada, u vrednosti od 4 miliona dinara, za smanjenje aerozagađenja u Valjevu, kroz javnu nabavku kupovinom listopadnih sadnica, i to realizacijom stručnog tima za smanjenje aerozaganja - bilo kakva mera koja u sebi ne sadrži jasne kriterijume, proverive indikatore kao i precizne ciljane vrednosti dovodi je u trivijalan položaj. O Zaključku prethodnog projekta možete detaljnije pročitati na stranici 73. I 73. Podnaslov "Sadnice koje ne rade" na sledećoj adresi - <https://irevolucija.net/wp-content/uploads/2022/10/Gradjanski-izvestaj.pdf>

Za potrebe ozelenjavanja javnih i privatnih površina neophodno je konsultovati profesore pejzažne arhitekture za izradu studije sa šumarskog fakulteta iz Beograda koji su realizovali projekte u vezi sa projektovanjem, implementacijom i procenama uticaja zelenih površina na kvalitet vazduha.

Mere predviđene za dostizanje specifičnog cilja: Unapređenje monitoringa kvaliteta vazduha

Komentar: Predložene mere ne mapiraju dobro stanje na terenu u Valjevu kao ni širom Srbije kada je upotreba automatskih mernih stanica u pitanju i procena. Valjevo ima automatsku mernu stanicu od 2010. Godine dok mnogi gradovi/opštine/naseljena mesta u Srbiji nemaju ni jednu, a koji imaju više od 20 ili 40 hiljada stanovnika. Istovremeno, novac dobijen iz fondova za nabavku novih automatskih mernih stanica nije realizovan, kao ni pop prioritetu. S obzirom da je iRevolucija, uspostavljala građanski monitoring, izradila analizu PKKV2023-2023 koji je na snazi, kao i uspostavila informisanje građana u realnom vremenu (plus prisutnost alergenih polena) sa 6 medijskih online portala u gradu Valjevu upotrebom najnovijih IK tehnologija, primenom softvera koji je razvio Dejan Lekić iz Ekstremne ekologije, smatra predložene mere irelevantnima.

Preporuke za unapređenje monitoring kvaliteta vazduha koje je iRevolucija inicirala GU Valjeva u oktobru 2022., kao i Inicijativa koju je inicirala krajem aprila, se mogu svrstati u mere koje je predloženo Nacrtom.

(PRILOG 1) - Preporuke za unapređenje monitoring kvaliteta vazduha u Valjevu

<https://irevolucija.net/preporuke-za-unapredjenje-monitoringa-kvaliteta-vazduha/>

(PRILOG 2) - Inicijativa -

<https://irevolucija.net/trazimo-implementaciju-aplikacije/>

Mera: *Podizanje svesti javnosti o štetnom uticaju grejanja domaćinstava čvrstim gorivima lošeg kvaliteta, promovisanje korišćenja efikasnijih peći, ispravnih načina loženja, adekvatnog održavanja dimnjaka i dr.*

Komentar: Mera ne sadrži jasne procene o programu edukacije, ko implementira edukaciju, u kom vremenskom intervali i koji su rezultati edukacije. Važna je i segmentacija ciljnih grupa prema kojima se vrši edukacija.

Mera: *Izrada studije o uticaju kvaliteta vazduha na zdravlje*

Komentar: Ova mera je predložena kao preporuka kroz Građanski izveštaj/Analizu PKKV2022-2023 i sa tim u vezi izrađena je "ad-hoc" finansijska procena. Takođe, organizacija iRevolucija je upoznata sa metodologijom i primenom softvera Svetske zdravstvene organizacije.

Mere predviđene za dostizanje specifičnog cilja: *Praćenje realizacije Plana kvaliteta vazduha*

Komentar: Implementacija PKV koji treba da donese precizan ili delimično precizian rezultat, neophodno je generisati mesečno izveštavanje o napretku imeplementacije, sa kvartalnim izveštajem koji će biti predstavljen medijima i široj javnosti.

Mera: *Povećanje inspeksijskog nadzora emisija zagađujućih materija iz industrijskih objekata*

Komentar: Povećati inspeksijski nadzor nad najvećim pojedinačnim zagađivačem HK Krušik takvim da se nivo zagađenja na mesečnom nivou dovede do količine ispuštenih materija na dozvoljene.

Procena planiranog poboljšanja kvaliteta vazduha i vremenskog perioda potrebnog za dostizanje tih ciljeva

Detaljno tumačenje je neprihvatljivo jer ne sadrži elemente ikakve procene.

Dodatni komentari na Kratkoročni akcioni plan - Predlog mera za smanjenje emisije u epizodama povećanog zagađenja

Organizacija iRevolucija smatra da je **uspostavljanjem informisanja građana u realnom vremenu**, putem veb stranice organizacije (irevolucija.net), kao i sa 6 partnerskih online medijskih portala sa Ekstremnom Ekologijom dala doprinos koji je neophodan građanima Valjeva u vezi sa upotrebom najnovijih informacionih tehnologija, ali i kroz inicijativu predatu GU Valjeva koja inicira integraciju aplikacije na veb stranicama zdravstvenim ustanova, predškolskih i školskih ustanova.

Mere koje se tiču **saobraćaja** kao zaključka istraživačkog procesa u prethodne dve godine neće značajno uticati na smanjenje emisije u epizodama povećanog zagađenja, s obzirom da je učešće u zagađenju saobraćaja najviše do 13%, a emisije zagađujućih materija pretežno dolaze iz individualnih ložišta tokom zimskog perioda i najvećeg pojedinačnog zagađivača HK Krušik. Valjevo je ugroženo zbog prevelikog broja dana u godini u kom je prosečna dnevna prisutnost PM10 i PM2.5 čestica daleko iznad tolerantnih vrednosti. Sa tim u vezi, uticaj na prisutnost polutanata ugljen-monoksida, ugljovodonicka, azot-dioksida i čađi koji dolaze iz saobraćaja neće dovesti do opravdanog rezultata.

Mere u kratkoročnom akcionom planu **ne poznaju precizne vremenske rokove, nejasne rezultate, i nejasne indikatore.**

Dodatni komentari na Akcioni plan-mere/aktivnosti koje je potrebno sprovesti u periodu od pet godina

Smanjenje aerozagađenja poreklom iz toplotnih i individualnih ložišta

Mera su svojim aktivnostima ne prepoznaje viši broj fizičkih subjekata. Nisu jasne projekcije očekivanih rezultata i kada je širenje toplovodne mreže i gasifikacija grada. Postoje fizičke barijere koje mogu da dovedu do sprečavanja širenja mreže u pojedinim delovima grada.

Unapređenje energetske efikasnosti javnih objekata u nadležnosti grada Valjeva

Pod pretpostavkom da PKV ističe 2027 godine, ne postoji detaljna procena očekivanja o količini energije koja se smanjuj. niti o broju objekata, istovremeno i sanacije, koji su u nadležnosti grada Valjeva.

Unapređenje energetske efikasnosti porodičnih kuća, stanova i stambenih zgrada kroz projekte sufinansiranja od strane Gradske uprave grada Valjeva

Neophodno je imati tačnu procenu o broju poziva, visini sredstava, jasnu procenu očekivanih rezultata smanjenja potrošnje energije iskazane kroz broj objekata na kojima će se sprovesti mere.

Smanjenje emisija zagađujućih materija iz industrijskih postrojenja

Nejasna je procena redovnih inspeksijskih nadzora, niti šta predstavlja adekvatan broj inspektora za zaštitu životne sredine. Rok ta realizaciju ograničen je na zimski period, dok je zagađenje prisutno i u drugim periodima tokom godine. Ne postoji korelacija u broju inspeksijskih pregleda u odnosu na broj redovnih inspeksijskih nadzora.

Drugi komentari u vezi sa saobraćajem približili smo u komentarisanju mera. Izuzev onih koji se tiču izgradnje biciklističke infrastrukture koje se odnose i na promociju biciklističkog saobraćaja, iako je neophodno utvrditi precizne očekivane rezultate.

EPILOG

Uz podršku Delegacije Evropske unije u Republici Srbiji, Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) podržano je 29 lokalnih samouprava da poboljšaju kvalitet vazduha. Lokalne samouprave su izabrane putem javnog poziva koji je raspisan u maju ove godine u okviru inicijative „EU za zelenu agendu u Srbiji“.

Direktnu podršku u izradi i unapređenju lokalnih akcionih planova za upravljanje kvalitetom vazduha dobilo je 12 lokalnih samouprava: Subotica, Užice, Kraljevo, Novi Pazar, Bor, Zaječar, Niš, Pančevo, Beograd, Pirot, Paraćin i Beočin. Ova podrška predstavlja korak napred ka realizaciji planova koji će doprineti smanjenju zagađenja vazduha i primeni Zelene agende u Srbiji. Planovi kvaliteta vazduha i kratkoročni akcioni planovi donose se radi očuvanja i poboljšanja kvaliteta vazduha i sprečavanja ili smanjenja štetnih uticaja zagađivanja vazduha na zdravlje ljudi i životnu sredinu, u skladu sa Zakonom o zaštiti vazduha.

Pored toga, predstavnici dodatnih 17 lokalnih samouprava imali su priliku da usavršavaju svoja znanja i veštine kroz obuku, kako bi bolje planirali i sproveli mere zaštite vazduha. Reč je o zaposlenima u gradovima i opštinama: Čuprija, Bujanovac, Sokobanja, Sombor, Veliko Gradište, Arandelovac, Vlasotince, Mionica, Prijepolje, Bačka Palanka, Požega, Negotin, Dimitrovgrad, Medveđa, Bosilegrad, Opovo, Loznica.

Na prvoj obuci iz planiranja kvaliteta vazduha, budžetiranja i sprovođenja mera, koja je održana 20-21. oktobra u Beogradu, predstavnici svih odabranih lokalnih samouprava su radili direktno sa mentorima i imali priliku da razmene iskustva.

Za lokalne samouprave bile su pripremljene smernice sa primerima dobre prakse koje će im pomoći u procesu planiranja kvaliteta vazduha, smanjenja zagađenja i poboljšanja zdravlja građana.

GU uprava Valjeva se nije prijavila na ovaj konkurs koji je u direktnoj vezi sa kreiranjem PKVa, kratkoročnih akcionih planova koji treba da imaju jasno definisane rokove za sprovođenje mera, precizno iskazane rezultate mera i jasne pokazatelje indikatora svih mera koje će dovesti do niže prosečne prisutnosti zagađujućih materija u vazduhu na dnevnom, mesečnom, kvartalnom i godišnjem vremenskom intervalu.

Po procenama organizacije iRevolucija, sadašnji nacrt Plana kvaliteta vazduha 2022-2027 neće mnogo doprineti poboljšanju kvaliteta vazduha u Valjevu u narednih 5 godina, što je primarni cilj. Nije primetno utemeljenje koje će dovesti do

radikalnog pomaka u rešavanja problema jer su aktivnosti, rokovi, očekivani rezultati i indikatori neodređeni i nejasni.

Posle iskazanih komentara, organizacija iRevolucija **se ne slaže sa usvajanjem novog PKVa**, već ističe stav da je neophodno da grad Valjevo primeni model poput drugih gradova i opština na ponovljenoj participaciji za projekat Zelena agenda u Srbiji, kada može iskoristiti priliku i kreirati akcioni plan koji će, ukoliko bude primenjen, doprineti realnom smanjenju aerozagađenja u Valjevu. U suprotnom, usvajanje akcionog plana za narednih 5 godina, kao i primena kratkoročnog akcionog plana suspendovaće mogućnost da se dogodi promena koja je neophodna.